

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Vocabularius iuris utriusque

[Speyer], Sept. 1478

[E]

[urn:nbn:de:bsz:31-313403](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313403)

¶ Duplomia vt. ff. de ver. obli. l. stimus. §. cum ita est iter duplicatum vel sterilitas fm glo. ibidem. Nam tex. ibi exponit dicens ne qd duplante in dieb. ac noctib. et omni tēpestate stēpta iter stinuarē cogat. Quasi dicat h. duplomia facit. Nā tex. ibi phibet euz qui ephesi datur. pmiserit nec eū duplomia te cogi ituz. ne tam delicate p̄gredi. vt rēphensione dignus appareat. Vel §. duplomia dicit iste q̄ duplata vtē dieta. Vel est ille q̄ forruito t̄pis euz. tu de duab. dietis facit vnā.

¶ Dumtaxat de h. vide archi. de rescrip. statutū. §. in nullis li. vj. et de iureiur. c. j. e. li.

¶ Duplois vel duplois est dupla ve tis. Et tñ de d.

Sec

Ecclēsia secundū archi. de elec. fundamenta. li. vj. in p̄nci. multis modis dicit. Quandoq; dicit collectō sanctor. vt. xxij. q. i. nuptiaz. xxij. q. iij. recuz. a. m. fi. Secūdo ē catholicor. vel fidelium collectio. de off. dī. ecclesia. et sic sumit. iij. q. iij. engel. d. ubā. Et nota q̄ sicut ex decret. iulij pape. c. ij. sumit tunc ecclesia est nomen gresum et dicit in latino cōuocatio p̄pter hoc q̄ omnes ad se vocat. Et de expositōe huius nominis ecclesia. vide. c. querelam. n. pla. vi. su. sub an. can. o. ce. in glo. vbi nō. Nam sinagoga est cōgregatō que p̄prie est iudeorum. Sed dūdicare p̄prie est vtentium ratōe. Cōgregari autem solent pecora vt dicit hugo. Et dicitur catholica. v. vniuersalis quia per vniuersum mundū est constituta. ita exponit glosa. C. de summa trinitate et fide catho. super. sub. Vel vniuersalis dicitur id est generalis eadem doctrina ad instructōnem vel administratōnem. vt in allegato. c. iulij pape. vel dicitur ecclesia scdm grecos ab eccleis quod est miserās quia ipsa plena misericordia est. Nam nunq̄ claudit gremium suum credentibus. C. de summa trinitate in epistola inter claras q̄ est iohannis sanctissimi archiepiscopi vrbis romane. ad iustinianum imperatores. Et incipit victor iustimianus pius ⁊ habebit sex calumpnias et de hereti. super eo. li. vj. Tercō est collectō malignantium. p̄. Obiū ecclesiam malignantium. Quarto est muroz ambitus. Et vide glo. in per. matricem in clem. i. de sen. excom. ibi concordantie. et quandoq; sumitur p̄d materiali ecclesia et ecclesie parietibus. Quinto est corpus christi. Sexto prelatura ecclesie Septimo obuentōnes ecclesiastice proueniētes ratōne ecclesie

h j

Octavo ep̄alis ecclesia. Et hanc des̄ignat ep̄iscopus quādo conse-
cratur. Nono viri ecclesi. lxxij. di. c. j. Decimo canonici matricis ecc-
lesie. xij. §. vlt. Undecimo maior pars capituli. lvi. di. apostolica.
Duodecimo significat ep̄um tm̄. vij. q. j. scire. Tredecimo est que
libet ecclesia p̄uincie cathedrales non romana. Nam appellatōne
ecclesie matricis intelligitur ecclesia cathedrales sed non romana
vt in. c. cum super de vsupalli. vide glo. ij. in. c. cum clerici. de ver-
fig. i. et. x. q. j. Antiquos ecclesie cathedrales nomine etiā intelli-
tur episcopus et capitulum illius ecclesie et non alij clerici. Et ec-
clesiarum bonū fuerit dei licet in omnia sunt eius hoc tamē speciali-
us. Et earū res et p̄sone diuino et humano iure ab exactionibus
seculariū p̄sonarū sūt immunes. c. quāq̄ de cen. li. yj. et ecclesia nō
debet ditari cū alie iactura. lxxxij. di. generalis de pe. Nam. ff. de
di. in. de. l. Nam is natura.

Ed

Edes s̄m azo. dicunt edificia urbana. sicut ville rusticana. ita
exponit. ff. de v. sig. l. fundū.

Edere actōem s̄m azo. in sum. C. de eden. est exp̄mere vel desi-
gnare ius quo quis petit aliqd ab aliquo in iudicō. fit autē editō
actōnum vel p̄ libellum iudici oblatum scz vt p̄ eum reo datur et
ipse deliberet vel in alio quem ipse descripsit vel sine libello dictan-
te auctore vel sapiēte suo qd tūc est dictaturus. aut q̄ iure est vsu-
rus. ut. ff. e. ti. §. edere.

Editō instrumentoz s̄m editō. i. s̄m. de ff. instru. §. an instrumē-
tum ebi possit. et qualiter fiat. Et editō instrumentoz potest di-
ci copiatō vel comunicatio facta coram iudice vel eo presente siue
aduersarius sit presens siue non saltem cum consue. vt. l. p̄ editō-
nes. ff. de eden. ubi de editōne instrumentoz in glosa ibidem.
Nam edere est ostendere et copiam describendi facere. vt nō. in
c. j. de proba.

Ecce nō. paulus in omento. e. in. loco. de proba.

Etiā illa dictio implicat. C. si tu vel cura. l. etiam et. l. fi.

Esculeus est genus tormenti ad modū crucis dispositū. C. de ma-
le. et mathe. l. et si excepta in fi. De hoc. xxij. q. j. c. j. p̄ archi.

Edictū quāq̄ idem est q̄ mādatū p̄ncipis s̄m illud. Luc. ij. Exiit
edictū a cesare augusto. quāq̄ idem ē q̄ ḡniale statutū p̄ncipis. vt
Edicūt reges indicit festa sacerdotū. Et differt a constitutōe q̄ consti-
tutō p̄t esse ḡnialis vel sp̄ialis. vt. l. p̄. de consti. p̄n. et sic accipit. C.
de edicto diui. adu. coll. et similibz. Quāq̄ idē est q̄ statutū vel mā-
datū p̄ncipis sic oia p̄toria edicta vt edictuz de albo scribendo et de

in ius vocato et de hmoi de qbz vite spe de acti seu peti. pponēdis
§. postremo. v. nunc dicamus de edict. Et quedam alia differētia
edictoz est et diuisio. q̄a quedā sūt prohibitoria. vt edictū de testi.
et m̄imonio. q̄ba pmissoria vt de iureiur.

¶ Edictum prohibitoriū est illud in quo regulariter omnis pmittit
q̄ nō phibet vt in pcuratoribz et testibz. ff. de testi. l. j. de trālla.
pla. c. inter corporalia.

¶ Edictū pmissoriū s̄m io. al. de supplē. neg. pla. romana li. v. est
illud qd regulariter est prohibitoriū et tū incertis casibz pmittit
vt in c. romana pal.

¶ Edictū carlonianū s̄. s̄. carlonianum.

¶ Edictū diui adriani s̄m azo. in sum. C. de edict. diui. adri. toll. cō
timebat qz si scriptus leges postularēt se m̄. in possessionē nō q̄
ter fieret missio nisi vicefima ps daret reipublice. Et quia m̄lce
erāt interpretatōes et distincōes circa h̄ edictū facte. Ideo hodie
sublato h̄ edicto s̄t missio in possessionē rez hereditariar. iurē dis
positōz quā ibi disponit seu ponit azo. Et ideo ponit vna rubca de
edicto diui adri. toll. in v. l. c.

¶ Edictū ediliciū s̄z idem qd actō edilicia. Nā actō edilicia ab edi
cto edilico descendit vt. l. cū aut. §. h̄c actōes iuncto. §. edilicie i. l. fi.
ff. de edi. edic. de h̄ Re. s̄. actio edilicia.

¶ Edictum p̄torium est qd p̄tor edixit. iubendo mādando vel cō
stitueno vt fecit in edicto de dam. inf. et. vt. ff. de dam. inf. c. l. p̄
tor ait et in alijs plur. ibz forte p̄ eodē m̄ sumit h̄c mādare et iube
re licet alias differant vt nota. ff. q̄ iussu. l. j. v. neqz putet quis q̄
hoc grauiter et aduersus eos constitutum. ff. nau. cau. sta. vt. s̄.
dict. in est.

¶ Edictū successorū s̄m azo. in sum. C. e. ti. est qd p̄uiderē credi
toribz. Et dicit ibi glo. qd est qd p̄toribz nō petentibz sequētibz pe
tentibz pmittit. et est in c. l. de gradu in gradu d̄ capite in caput
C. de succe. edic. l. j. Nāz illud edictū p̄pter creditozes inducū est
ff. e. l. j. vbi illa scripta q̄ de verbo ad v̄bū p̄sita sunt et h̄ ideo ne
creditoribz longior mora fieret dum bona hereditaria vacua sine
dño diucius iacerēt. Bene igit̄ putauit p̄tor p̄stituire tps his qbz
bonoz possessiones detulit et dare successionem inter eos vt citius
possent creditozes sciri. vtz habeāt cū quibz agredianē an bona
vacantia fisco delata sint. an pot̄ ad bonoz possessionē pcedāt
q̄ sine successore defuncti.

¶ Edilis olim dicebat̄ q̄ n̄ solū ostituebat̄ a plebe ad h̄ vt p̄ellet
edibz vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. Itē vt eam s̄z etiā p̄fuit plebilcatis q̄

etiam editus dicebat a nomine edes et a vltio tuo: fueris q̄a tua
bant edes vt insti. s̄. tutores aut. Ne in ciuitate essent domi
rumose vel inordinate posite in preiudicium reipublice. Deinde
plebs sibi pres creauit q̄ etia plebs exceteret s̄ n̄uo patz. vt. ff.
de ori. iur. l. ij. s̄. deinde. v. et. v.

Ediles curules sunt instituti postq̄ placuisset plebi. q̄ etia curat
de iudiciis patz. et negociationibus vel etia de eorum habebant vt
not. ff. de offi. p̄fec. vigi. l. i.

Edilis cerealis s̄: a cerere. q̄a p̄fuit annone. i. frum̄to distribu
endo. Itē etia d̄: p̄fectus annone. De quibus edilibus i pal. l. i. r. l. i. s̄.
de in. ff. de ori. iur. Dic tñ p̄pe vel in p̄pe de p̄do edis et nō de edibus
edilis d̄. Nec em̄ spectat ad eū cura ediu s̄ ediliū. Nō est alteri
us administratōis nomē aliq̄ impositū p̄ vsu patz eius. Et quidaz
creari vocari otimue annone p̄fectū azo. tñ in sum. C. de offi. p̄fec.
anno. dicit q̄ annone et publice functōes a quolibet dñt p̄ferri. Si
tūc qñ aliis p̄uilegio vel p̄scriptōe p̄tendebat excusatoz p̄fectus
annone de s̄ agnouit et aliq̄ imponebat ei pena. xxx. librarz auri.

Ef

Effusionis v̄bū habūdantiā significat. xv. q. j. reūtimini. xli. d. se
pe vide glo. de sen. excō. c. cū illoz in v. sanguis effusione.

Effusio et eiectio Re. s̄. actio de effusis.

Effemmati dicunt quibus virilia excidunt vel zōdōm.

Effractoires dicunt q̄ siue diurni. vel nocturni furandi causa so
let domos effringere vt. ff. de effrac. et expila. l. i. r. ij. vel q̄ car
cerē seu aliud frangūt vt euadāt. Et aliter p̄uilegiati sunt diurni et
aliē nocturni atq̄ ociores sūt et acerbius puniunt vt. ff. de p̄f. s̄. de
de homi. et. ff. ad. l. q̄q. l. i.

El

Electō s̄m io. est alicuius p̄sone p̄bōndē ad dignitatē vel s̄mitatē
siue societate seruata forma canōnice facta vocatō. et s̄ mō electō
sumē s̄ricte quis eligē ad multa se habeat vt etia nō. goff. in
sum. e. ti. s̄. i. in pn. Vñ ad electōz tria requirunt. s̄. auctoritas n̄us
et zelus. Auctoritas osiderat in dignitatibus et meritis vite. Zelus
osistit in animo vt sine carnali am̄no fiat s̄ s̄m meritū p̄sone eli
gente. viij. q. j. si ergo. licet ostra s̄tā hōitōm sepius omittat ele
ctio facta nō de iure. Vñ q̄dupliciter eligi solēt vel quattuor por
tis intrare viri ecclesiastici. Vñ p̄e. q̄ttuor ecclesijs p̄tas intrat
ad omnes. Cesaris et simonis sanguinisq̄ xi. Prima patz magis
nummo sed altera caris. Tercia sed paucis quarta patere solet.

De numero patet. Debet ergo electio fieri iuxta tria habito respectu meriti ad meritum. scilicet ad zelum. numeri ad numerum. Si tamen ex vna parte sit dignitas et zelus melior tam respectu eligentium quam electi et ex alia parte numerus maior certe prevalebit dignitas cum zelo ipsi numero. ut de elec. c. ecclesia vestra. Item differunt electio. collatio et presentatio. Nam electio fit per collegium ad dignitates et papa confirmat et collatio collegium debet eligere prelatum suum nisi aliud sit de consuetudine vel privilegio. ut de elec. et elect. potestate c. j. Collatio fit ad beneficium simpliciter. et prelati de iure omnium ad episcopum per totam diocesim cum assensu capituli nisi aliud habeat consuetudo vel privilegium et dat plenius nec indiget confirmatione. Sed presentatio pertinet ad patronum nec dat plenius presentato sed requirit institutio et investitura episcopi ut per totum de iur. patro.

Elementa prima sunt quattuor: ex quibus omnia corpora consistunt. scilicet quatuor viribus totus mundus gubernatur scilicet terra frigida et sicillima aqua humida et frigidissima aer calidus et humidus. Simus tunc sicillimus et calidissimus. Primum melancholicum secundum flegmaticum vel fleumaticum. Tercium sanguineum. Et quartum colericum ut non glo. in p. he. i. h. i. sup. v. prima elementa.

Elogium idem est quod testamentum vel si etiam eulogium ut dicitur.

Em

Emancipatio fit a quo. e. ti. est relatio patrie potestatis coram iudice facta et dicitur quod ex manu. presentatio patris positio. quia quod filius extra manu patris ponitur tunc emancipatur ut in ti. c. de emancip. libero.

Emancipatus dicitur filius vel nepos qui a iugo a potestate vel manu patris vel aui est relaxatus et sui iuris effectus qui emancipare est a potestate manu et a iure patrie potestate dimittere vel liberare. Sed manumittere est servum a servitute eripere vel emittere seu finire. Et sic emancipatio pertinet ad liberos et manumissio ad servos. Et nota quod deus emancipavit hominem dum dedit ei liberam arbitrium et sic sumus filii dei emancipati. c. nisi cum patrem de renu. s. v. ubi de hoc glo.

Emansor dicitur qui diu vagus fuit ex castra tandem rediens ad castra ut ff. de re. mili. l. in. Semasor. Et ponitur de pe. di. i. s. pene. vel dicitur qui imminente lite fugit ex castra et pace reformata redit.

Embola felix appellatur a romano iuventus excrecens vni annus bisextilis dicitur embolismus vel embolismalis quia crescit in vno die de h. c. in sacrosan. ec. l. iubemus in glo.

Emergere est aliquid subito euenire vel accidere et sic forte accipitur

C. de administra. tu. l. i. cū quedā v. sine huiusmodi. Et nō differēt
am inter illa q̄ sit q̄stio emergēs et incidens. et quō differant est
glo. optima in. c. i. de ordi. ogm. Et dicit ibi dicit. q̄ incidens re-
spicit negociū p̄ncipale et tangit merita eius. siue sit acq̄sitū aū si
ue post lit. test. emergēs vō tñ p̄cessum respicit et tēdit ad ip̄m
impugnandū siue etiā aū siue post li. test. oriā. Et dicit emergēs
quā extrinsecus euemūt et nihil omunē h̄z cū negociō p̄ncipali.
S̄z incidens intrinsece respicit negociū p̄ncipale. Quāuis etiā utrū-
q̄ oriēt ex circūstantiis tñ in hoc interest. q̄a ex circūstantiis cau-
se vel negocij p̄ncipalis et emergens ex circūstantiis iudicij v̄l
p̄cessus. Vnde incidens perimit emergēs illi q̄a differt. Et ad sal-
uandum glo. pal. quē videt defigere in diffēretia quā p̄mit. quia
incidens etiā in iudicio potest oriā sc̄z opponendo pactum de nō
petē. et emergens quando q̄ ante litem test. et si excipiat de
excōmunicatōe aū de litē. te. Dicit q̄ incidens dicit habere cau-
sam vetustiorē ad negociū p̄ncipale. Sed emergens dicit de nouo
uo oriā q̄a tendit ad impugnandū. p̄ante p̄cessum de nouo factū
esse non poterat cū nō posset impugnare non ens. fa. c. ad dissol-
uendum de sp̄o. impub. et est glo. to. in. l. quod iussit. ff. de reudi.
que dat exemplū incidens. vt si actor dicit seruus emergens vt te-
stem nō admittēdo. Et ibi doct. plene notāt de hoc an p̄tor vetu-
dex posset reuocare interlocutoriā p̄ quā questio incidens v̄l emer-
gens decidat.

¶ Emiola. i. septula oppositum ab emi. i. dimidiū et olon totū q̄ si sti-
nens totū et dimidiū. Et est vsura que oriēt totū et alterā ei p̄
tem vt si de quattuor solidis accipiant in fine anni.

¶ Emeriti dicuntur milites veteres q̄ iam sūt a militia soluti. vt. ff.
de vetera. mili. fulcellet.

¶ Emptio Re. s̄. strahenda emptō. et strahenda post p̄ de p̄cio cō-
uenit ea mente vt p̄cium soluat. Nam si imaginariē et p̄ simili-
tudinem de p̄cio ouenit etur emptio nulla esset et strahē solo cō-
sensu. siue inter p̄sentes. siue inter absentes. p̄ nunciū vel epistolā
vt p̄bat in sti. e. ti. in p̄nci. et. ff. e. l. i. §. vi. et. l. i. §. i. et arēdatio est
argumentū emptōnis.

¶ Emptor bonifidei dicit esse q̄ aut ignorat rem alienā aut pu-
tauit eū q̄ v̄didit h̄re p̄tatē vendē.

¶ Emphiteos sc̄dm azo. in su. C. de iur. emphi. et fm goff. in su-
rub. de loca. et v̄duc. §. q̄d fit emphiteos. Dicit q̄ emphiteosis
grece ē mekoratio latine. Ab inicio em̄ sterilia tñ p̄ hūc stractū
ocetebant. vt his q̄ accipit rem i meliore statu deducēt. et sterile

fertilem redderet postea tñ pmissum est s reby fertilibus et fructu
offimis emphiteoticar posse vt. C. de iure emphi. l. i. in pñci. Et
s: emphiteosis vel ephiteoticus tractus ille q in melioratōni
b et in rebo soli tñ consistit. Ecclesiasticus aut emphiteosis consistit in
his et etiā in ipsis mobilibus q ad s agrua vident p cono. vt. C. de
sacrosan. eccle. In aut. ppetua. et aut. leges q s et alijs gubernati
omib et put omyniter s: tñc emphiteosis est media inter loca
tōem et venditōem Et ita diffinit zeno impator. ymo dicit dictuz
tractū esse qddam terciū genus b emphite et locatōe sepatum
vt. l. i. C. de iure emphi. q lex est zenonis. s hosti. hā diffinitōnem
scdm hāc intellexit vtpata quē admodū hosti. dicit et est s ideo.
qā de re. alis potuit emphiteotā ponere sub ti. de loca. et obuc.
qā magis similis est emphiteosis locatōi q venditōi cū dñm
retineat et aliqd certū annuatim recipiat. vide spe. s loca. r hdu.
s. nōc aliqua inde emphiteoticus. a. um. adiectiuū. Vt dicit
emphiteoticus tractus emphiteotica scēlāo et emphiteoti
cū instrumentū. In tē etiā emphiteotico as. emphiteosim oee
dere. Et est natura huius tractus vt soluat pensio sicut uentuz
est nisi res ex toto periat. Itē q licet dño auēte sua emphiteotā
et ei successorē expellere si p triennū cessauerit soluere pensioē
Sed emphiteota ecclesie per biennium repellē potest si non solue
rit pensioem.

¶ Emphiteota vel emphiteoticarius dicit ille q agrū obducit
vel accepit ad tps colendū sub certo pñcio. Cuius tractariū dñs vol
radus tenuit vngliet q nunq ad tps sed bene ppetuo tpe obu
dit quādū vngliet hereditario iure tenendū. et colendū. sub certo p
cio et certis obitōnib. put inter ipsos tractū est p. l. i. C. de iure
emphi. sibi ppetuo stabilitate et ff. si ag. v. d. vel emphi. p. l. i. s.
quim in ppetuū. Et dixit hoc expssum esse in l. i. s. qum qz. C. de
pñmo. vel ppetua scriptura interueniēte et consensu vtriusq. i. dñi
et emphiteote adhibito in s statim scz vs dñs aliqd p re acci
piat scdm q inter eos ueniret vel pecuniā vel aliā rem puta p
diuz aliqd vel sile vt psum sit dñi. Itē vt s emphiteota de cete
ris ānis singulis vel duos venetos vel sile soluat in spē redditū p
ut ait azo. in sū. C. de iure emphi.

¶ Emphiteomata vel emphineumata. s m azo. e. ti. sunt res me
liorate. Et ita exponit lex. l. iij. C. e. ti. vel melioratōes qbz ager la
to: sic retinētis melior emphite.

¶ Empleumata dicuntur impositōes. vnde et ple grece est impositō
latine vel sunt supstitōes sine supabundantie. Item emplema est

eminēs scriptura Et dicit accur. i. l. i. g. m. ff. ad exhib. q. emplema:
ta sunt ornamenta vasoz vel ornatys aut varietates coloz vt.
ff. de tri. vi. et ole. lega. l. ij. §. i.

¶ Emolimentū capiē p sustentamēto in dispositōe otento ⁊ one:
re sibi annexo q̄a ex emolimēto regulat onus vt oneris vel q̄libet
alio medio disponēte oclusum videt et materia subiecta patit. v.
§. lego tico. x. et volo q̄ det sepo. xv. nō tenet on⁹ in. v. et si om ex
cedenti q̄ntitate. l. impator. §. i. ff. de le. ij. Rō q̄ licet h̄ sit volūtas
testatoris tū materia subiecta nō patit h̄ significatū sc̄z on⁹ esse
sine emolimēto vel citra emolimentū q̄ quē nō honoro eūdem. Ec
onerare debeo. Itē ibi lego. x. tibi vt des tico libri tuū qui. §. xv.
si acceptas. x. teneris ad onus libri valētis. xv. l. impator. §. i. em vo
de. le. ij. Rō q̄ significatū sumit ex v̄bis testatoris ⁊ acceptōne
legatī. Nā p acceptatōz videris rem tuā int̄m extimasse in q̄ one
ratus es. Itē ibi testator legat tibi. x. et rogat vt Stichū seuuum
alienū qui valz. xv. tico des. Si acceptas legatū nō teneris tico vl
tra emolimentū. l. generalit. §. qui alienū. ff. de fideico. h̄ere. Rō
q̄a acceptas verisimilit̄e ignorat valōre r̄i aliene. Itē ibi testator
legat tibi fundū valentē centum si centū dederis heredi alieno. Si
oneraris restituere fundū nō teneris vltra emolimentū. l. ciuitati
bus. §. i. ff. de le. i. similit̄e si fundus legatus est tico oneratus est
in dando aliū fundū q̄ est maioris valōris nō tenz onus vltra emo
limentū. pal. l. impator. Item h̄c testator legat mēsam q̄ est debi
toris ⁊ creditoris legatarius acceptat ⁊ onus debitoris est vltra
emolimentū tenet onus. vt in. l. cū pat. §. mēsa negociū. ff. de le. ij.
q̄a ex vniūitate orurit volūtas testantis ⁊ acceptōis. Nā nota
q̄ minus emolimentū nō patit maius on⁹. Sed tū onus nō cenet
minus qm̄ vere vel fide est equale. et sic diminuto emolimento di
minuit onus in q̄ntum esset emolimento maius. Et hoc verum nisi
vbi p̄t culpa imputari habenti emolimentū Sed tūc nec onus vi
detur maius q̄a equiperasse videt et finalit̄e post multa dicta bar.
et doct. in. l. platicius. ff. de vdic. et demon. ocludit q̄ emolimen
tum onus sibi inunctū regulat vt volūtas disponētis vel accep
tantis declarat.

¶ Emologari alias omologari est offirmari vt dicimus q̄ arbitri
um emologat. i. offirmat silentō. x. diez tacite vel exp̄sse sc̄dum
goff. in sum. de arbi. §. effectus.

¶ Emunitas fm̄ goff. in sum. eo. ti. est libertas ocessa ecclesijs vel
ecclesiasticis psonis et rebus alijs ad eas spectantibus. Vel est p̄uilegiū
ecclesiastice libertatis vel psonaz vel rez ad eū p̄tinentiū. Dicit

tur aut̄ emunitas q̄ extra emunia .i. officia vel onera a quibz ec-
clesie sunt immunes vt. eo. ti. l. ecclesia. Vnde locus consecratus scz
ecclesia habet emunitatem .i. libertatem vt nullus inde trahat p
vim nisi in casibz scz si fugiens ad ecclesiam sit publicus latro vel
nocturnus p̄lato: agroz .i. deualtatoz fructuū in agris. Etiam si
in ipsa ecclesia omisit homicidiū. Furtum. vel maleficiū. q̄a frustra
auxiliū legis imp̄dit: at qui omittit in legem de vltis. q̄a frustra
de app. c. an sit. C. de iure deli. l. sanximus. S. si vero. vel dicit q̄i ex-
tra munita .i. munera. Non enim ecclesia subit q̄da munera vt
calceos coquende. arene fodiente et similia. De quibus vide host. in
sum. eo. ti.

En

¶ Enucleare vetus ius .i. ex nucleū obscuritatis ponere. Nam sicut
azo. dicit. C. de vdiur̄ enucle. In iure inueniē q̄ est amax. ita et
in veteri iure erāt tot multitudines q̄ nemo eas habere vel legē
poterat. Nā sicut in nucleo dura testa inueniē. Ita ibi dura et miq̄
sentētie erāt. Itē sicut nucleus tū inutilis. Allicula tegit et latz ita
et in illa multitudine tāta sublata supfluitate antiq̄ et necessarijs
et vltis collectis put melius fieri potuit ius vetus enucleatū est
Nā meli⁹ est pauca et ydonea effundere q̄ multis inutilibz p̄gra-
uari vt. C. p̄ ti. l. ij. §. et si aliq̄d.

¶ Enunciatio v̄bum de se t̄m significat q̄ntū sonat scz enūciatōz
eius q̄d est vel q̄d nō est. sicut nuciū dicit q̄ refert volūtate dñi
sū .i. scz q̄d velit. et q̄d nō velit. vt in. l. et licet. ff. de vsti. pecu. Nā
q̄ t̄m v̄bis enūciatiū significat dispositō q̄n h̄ significari occludi
tur ex quis p̄abili significato. v̄ §. Creditor dicit debitori suo quē
scit esse debitorē p̄fiteor te nō teneri vel debere. Nec sūt v̄ba enū-
ciatiua t̄m et falsū enūciant. q̄ v̄z ē ip̄n teneri et nō h̄ v̄ba ve-
rā libertatē inducūt. tale pactū. ff. de pac. Rō est volūtas p̄fe-
rentis ex fauore liberatōnis. secus si ignorans p̄ferret. Itē ibi te-
stator legauit multa vxori. Et dixit se nō dubitare queq̄ acce-
pit vxor liberis omnibz restitūrā. Nec v̄ba nō dubitare nō sūt
dispositiua s̄ enūciatiua q̄ enūciant volūtate mulieris et ei⁹ fa-
ctū futurū in rebz sibi legatis et s̄ accipiunt p̄ fiduciāmissio et sic
significat dispositōz vt in. l. vnu ex familia. §. si. ff. de le. ij. Rō q̄a
volūtas testatoris ex significatō a matris ad liberos ex firmitate
enūciatōnis. dicit se nō dubitare. Item ibi in iudicō. Cōfiteor me
tibi debere. x. significat dispositōz q̄ p̄ hoc v̄bis obligor soluere li-
cet añ nō essem obligat⁹. l. vnica. C. de ofel. Rō q̄ h̄ imp̄tat p̄ce-
ptū iudicis de soluēdo exp̄ssuz vel factū h̄ añ exp̄sse nō p̄cipiat.

habet tñ p pcepto. et ex ofessioe sufficiens pbat debitu. et sic lex
is disponit etiã pter voluntatẽ obligat. ppe necessitatẽ in iudiciũ.
Tñ ibi ex iudiciũ. Cõfiteor me tibi debere. x. ex cã mutui. Per is v
ba nõ significat dispositõ h est tñ enunciatõ ex q õis sufficiens p
batõ debiti. ff. de positi. l. publico. §. fi. Ratõ qz is tñ st vba nec p
aliã occludi dispositõ. Nã obligatõ faciler inferẽ sic liberatio.
Tñ ibi ex iudiciũ. Cõfiteor me tibi debere. x. nõ expmẽdo causam
hic tñ est enunciatõ sed ex ea nõ inferẽ sufficiens pbatõ debiti. l.
Cũ de mdebito. §. fi. ff. de pba. qz nõ sufficiens occludit cum nõ ap
pareat de quo debito.

Ep

Epitometici dicunt q habebãt sub se mēsuratores qui mēsuras
bãt. Epicia. et in eminẽte loco describebãt nomina eoz. q ibi ha
bebant hospitari.

Epitogium est vestis vel tappardus supior clericũ. Et dicit ab
epi. i. supra et tego quasi superius tegens. vt. in glo. de. ij. de vi.
et hone.

Epithimũ est suspensio vnus septimane vel est qdaz increpatõ
vel genus pene. fm io. in glo. xxj. q. iij. c. omnis iactãcia.

Epus dicit ab epi qd est supra et scopus vel scopam intẽderẽ q
supra intẽdens qã hã curã supra intẽdendo sup omes laicos et cler
ricos sibi ommissos. vt viij. q. j. de patur. xi. di. clericos vbi etiã inter
pãt speculatores. eo q speculet subiectoz. mores et vitã cuius offi
ciũ consistit in ofectõe crismatis. crismatõe frõis. collatõe. ordinũ et
ofecratõe eccliarũ et altariũ. vt de sen. excõ. c. q. pculqsum. li. vj. in
glo. j. Sã qre papa nomiãt se epum. Nota q̃uis in ecclesia dei sint
dignitates epãt. maiores tñ qã in ecclesia sunt nouẽ ordines pal
c. clericos. et. xxij. di. epus. et. c. se. Licet fm theologos solũ sunt se
ptẽ ordines q epãtum et psalmistatũ omittũt. et inter istos nouẽ
epãtus est maior. Tñ papa nõ a dignitate h ab ordine noiari vo
lens vocat se epum. fm io. an. in pn. li. vj. Et epus eligendus debet
habere has aditões vñ Anni triginta sacer ordo pura volũtas.
Et mox gũitas sapia spõsa pentis. Cõcurẽs fama decus is dant
põtificatũ vt de elec. c. in cuctis. et vide goff. de tẽp. or. q p lon
gũ declarat regulas apostolicas vt ep̃s est pat eccie. xc. di. este
et etiã pcurator de do. c. ij. x. q. ij. casellas. xi. q. ij. sine exceptõne.
Et teneã reddẽ ratõz p aiabz sibi ommissis si male custodierit oues
suas de re iudi. c. pcul.

Epistola decretalis Re. s. decretalis epistola.

Epistola diui adriani fm gũil. in spe. de remun. vñ in p̃mis §. sub

§. finitū locū h3 inter fideiuſſores. mādatores et oſtitutores. Itē inter tutores et eſt illius ep̄ſe officiū q̄ quāuis aliqui ſint inſolidū obligati tamen p̄ eius b̄nificiū. ſi omnes pares ſint in ſoluēdo tpe li- tis poſſint poſtulare vt diuidat̄ actō inter eos vt vnusquīſq; p̄ vi- rili portōe alias actōe oueniat. Alioq̄n niſi dicto b̄nificō iuuaren- tur poſſet creditor quē mallet inſolidū ouenire vt. C. de oſti. l. i. §. fi. et inſti. de fideiul. §. ſi plures. et. ff. de fideiul. l. i. inter fideiuſſores. et. l. ſi dubitare. Si §. huic b̄nificō fuerit renūciatū poterit cre- ditor quē maluerit ouenire. Nō autē renūciat̄ inſtrumento hu- ic b̄nificō vide ibidem.

¶ Epitaphium eſt ſcriptura ſue titulus in lapidib; ſepulchroz ſculptus.

Eq

¶ Equeſtris dignitas erat in his qui romā cuſtodiebāt. ſc̄am et h̄ij habent̄ p̄ abſentib; reipublice cauſa. Et dicit̄ accur. q̄ aliqui erant p̄ſentes quia ſimplex milicia nō eſt dignitas ad hoc vide acc. e. ti. in rub. C. li. xij.

¶ Equicius dicit̄ cuſtos equoz.

¶ Equiciū alias equiriū eſt grex equoz fm accur. in. l. qd §. ff. de uſufru. quēdamo. quis utat̄.

¶ Equitas eſt ouenientia rez. que cuncta coequiperat. Et in pari- ty ratōib; paria iura vel iudicia deſiderat. vt. C. ad. l. falci. l. fi. v. §. mutuū mihi centum aureos mutuo. Modo equū eſt q̄ iſti nu- merat̄ in oueniat ſolutō ſc̄dm eandem qualitatem et quātitatem vt. ff. ſi c̄p. p. l. mutuum. Item dedi tibi damnū centum aureoz dignū iuſtū et equū eſt vt ſc̄dm eādem quātitatē damnū tibi reſar- ciā. Equitas etiam d̄: q̄dā mitigatō tēperās iuris ſcripti rigore. Et in q̄b; caſib; tal̄ eq̄tas p̄ferat̄ rigori iuris no. io. a. de trālac. c. fi.

¶ Equimiter. i. equo amio.

¶ Equus calcitroſus d̄: q̄ ſolitus eſt calce ſerire.

¶ Emiffarius vō d̄: q̄ faciliſ ſalib; ſup aq̄s vel p̄ aq̄s et foſſata.

Er

¶ Erariū eſt reſpoſitoriū pecunie ab ere dictū.

¶ Ergagabi. dicunt̄ oparij laborātes inſtatōib; ſuis. Et d̄: ab er- ga quod eſt opa et gabi: latoz.

¶ Ergaſtaria ſunt ſtatōes oparioz. et d̄: ab erga. i. opa. vel op̄ et ſterio ſtatō. q̄i opis ſtatō v̄no. C. de opa. l. ij.

¶ Ergaſcula dicunt̄ carceres vel preſſiones Et d̄: ab er q̄ eſt lis et ſcolon miſſio.

Ergo not. io. an. de sum. tri. d. anamug. in p. mo.

Ermofrobitus est qlibet qui h3 vtrunq; sexū. **A**nt ad testi-
ficandū exhiberi possit qlitas sexus mualescētis demonstrabit. Si
ē in calore durante p viro se gesserit recipit in teste alias nō. in.
q. in. c. 1. post mediū. §. 1. Itē talis ponit inter infames et nō pōt esse
advocatus. in. q. vii. infamis.

Erro est pusillus fugitiu? q nō qdem fugit sed ex consuetudine q
daz aberzare solet et frequētē sine causa vagat tporib; scq; in re-
bz nugatorijs dsumptis tandem licet sero redit ad domū. vt. l. qis
fit fugitiuus. §. erro. ff. de edi. edict. Sed vtrū erro faciat furtū
sui sicut seruus fugitiuus et an sit in vsucapitibilib; p. mū dubium
est disputabile. vt in glo. legis p. me. C. de ser. fugi. q. dicit in fi. q
abieciunt terra. vt sunt frāci. accur. marti. fil. c. c. Sed catbo saccus
tenet ibi q sic Ratio pma qā erro h3 animū lucrandi vsum sui. Se-
cūda ratio sua quia licet nō sit furtū odiosum vel penale. est tñ fur-
tum fardabile et ratonabile ne puidicet d. io. Ad scdm dubiū si
militer respondetur q sic. vt not. plinius per doct. in dicta. l. p. su.
per glo. ij.

Errare est aliud p alio putare. xxxviii. di. quis. xxij. q. ij. in qui-
bz in fi. Et no. io. an. in cle. 1. de iudi. sup. ver. certa scientia. Et no-
ta q errans nō semp decipit. vt si seruus ducit liberam quā credit
ancillam cū eis cōditio melior est. ergo ratōne talis erroris nō pōt
set diuortium petere vxore cōsentiētē scdm gloss. de diog. seru. §.
si liber. vbi alij aliter dicunt et forte ideo qā sicut ignorātia oppo-
nit scientie. sic error consensui. vt in glo. in cle. p. alle.

Erro est qū aliquid aliter attingit vel aliud est q creditur vel
putatur in quibus e. p. alle. in fi. vbi dicit aug. ex encleriq; nō
est arbitrarium peccatum. aut si est nimium esse atq; leuissimum.
Etiam erro communis excusat et facit ius vt in le. barbarus. ff. d.
offi. presi.

Erro aduocatorij in facto potest redargui vsq; ad sententiā.

Erro calculi fm a. 30. in sum. e. ti. est erro computatōis. veteres
em̄ computabant per labillos qui calculi vocabātur pro eo q p
dibus quandoq; calcantur licet nō p impune. Vnde per sius. Nunc
materne diem numera meliore lapillū. Quia pro tēno die pone-
bant bonum lapillū. Quantoq; etiam calculus ponitur p agiti-
tōne cause vt. C. de iudi. l. rem no. p. o. i. am. Etiam quandoq; pro
sententiā. C. de app. l. si actor ibi d. eterio. em calculum. qā causa
calcatur. i. terminatur p sententiā est glossa in lege vnica. C. de
errore calcul.

Error intollerabilis est error a iure reprobatus. Et non quod error
fuerit per factum siue sit error iuris siue facti quod licet sit iuris in quantum
est error facti tamen cum sit in alio quam in veritate. §. ticio vir honestus
petijt a me pecunia sibi mutuari dixi quod mutare assignando sibi die
illa die venit alius ticio vir qui affilabat illi in facie dei se esse illum
et per hoc sibi tradit et mutuo ibi est error in quo impeditur dominij trans-
latio. l. si quis uxori. §. cum ticio. ff. de fur. quod significatum superius est ex erro-
re in persona. Nec tradens assensit in istum cui tradit saltem sciens quod si
ibi non tradat iure. Item ibi ticio amico meo tradit rem ex causa do-
nationis quem credo sane mentis esse cum sit furiosus impeditur transla-
tio domini. l. per meo. §. si furiosus. ff. de acq. pos. quia furiosus non ac-
quirat dominium cum non habeat assensum et sic error tradentis si nihil
operatur quia quicumque vellet et assensuret transferre non tamen trans-
ferret. Item ibi filius familias asserens se patrem familias vel ser-
uus libertum petijt a me sibi mutuari et mutuo non impeditur translatio
domini. l. si quis uxori. pal. et. §. servus et. l. falsus. §. si quis. ff. de fur. quia
error est in qualitate non significante non assensum transferendi licet
aliqui contra sed si tradit digressum vetus credens codicem non trans-
ferat dominium. l. si me in vacuo in pncipio. ff. de acq. pos. quia res que
traditur non intenditur. §. non transfertur. Et res que transferri inten-
ditur non traditur secus si in nomine error sit ut tradit tibi fundum
cornelianum sub nomine sempromij credens sic vocari certe non impe-
ditur translatio domini quia assensus est in re et domini eius translatione
et sic de alijs suo more.

Erupta cesa dicuntur oia illa que ceduntur et eruuntur.

Res

Estivalia sunt ocree scilicet calciamenta de coreo quibus etiam aliquid utitur
interdum in estate. Et sunt optima apud sanctum leuerimum ut dicitur
io. an. in cle. ne in agro de stamo.

Estimatio significat taxationem puta subiecta materia vel quod vis
aliud medium significare declarat. §. si res tradit estimata si addi-
to quod reddat estimatio et si res ex se significat emptio et reditio ut in
l. quies. ff. de iur. do. §. si res estimata data viro in dote si est emptio
vir agere potest excepta contra uxorem. de si insti. de ep. et ve. in pn. et l. esti-
mate. ff. si ulu. ma. et. l. plerique in pn. ff. de iur. do. iuncta. l. necessaria
in pn. ff. de per. omo. rel. ven. Si ibi res datur estimata si pacto quod
res reddat et non estimatio. tunc non est emptio sed significat quod re pem-
pta vel diminuta attendat estimatio facta. l. si inter vi. C. de iur. do.
Nec periculum diminutionis vel permutationis fit recipietis nisi sit in cul-
pa quia cum rem tradit teneat reddere periculum debeat esse domini rei.

Sed in casu pcedenti piculū vel deteriorati rei trāsit in recipientē
vt. l. estimate p. all. Item ibi res dat. estimata in totē s̄ pacto q̄
reddat res vel estimatō tūc significat transire piculū pemptōnis
sed nō deterioratōnis. l. plerunq. s̄. fi. cū. l. se. ff. de iur. do. Et s̄ ex
natura tractus ⁊ alternatiue. Nā natura dotis est q̄ dñm trā
sit in maritū ⁊ sic piculū est suū. Sed ex natura alternatiue alter
horū sufficit aut rem reddi aut estimatōz iuxta regulā in alterna
tiuis de re. iur. li. vi. Sed res pempta reddi nō potest s̄ estimatio
Res autem deteriorata reddi potest que si redditur nō est redde
nda estimatio.

Et

¶ Etas ltima semp̄ intelligit̄ de naturali non de eā quoz pncipis
bñficiū implet vt. C. de his q. v. et. imp. l. vi.

¶ Etas pupillar̄is est infra xii. ānis. in masculis et in femina. xii.
ff. de ver. sig. l. p. nullus.

¶ Etas pubertatis diuisimoda accipit̄. Nāz in nuptijs tractandis
etas pubertatis est in masculo. xii. annis. in femina. xii. ānis vt
insti. de nup. in pnc. cum ibi nōt. Nōn aut̄ dem̄ tēpus requirit̄ sed
alimēta requirunt̄ vsqz ad pubertatē q̄ debent̄ masculo ad. xviii.
ānū. femie aut̄ vsqz ad. xiiij. ff. de ali. et. ci. le. l. mela ait in pnci.

¶ Etatis vema est p̄uilegiū qd̄ impetrat̄ minor a pncipe vt habe
at̄ p̄ maiore impetrat̄ aut̄ eam masculus maior. xx. annoz. femi
na aut̄ maior. xviii. vt. l. ij. C. de his q. v. et. imp. Maturior enī
est sexus feminaz hac ratōe vt nōt. accur. in glo. vii. l. ij. p̄ alleg.
q̄a mala herba cito crecit et citius est subdola pul. er. ⁊ auara. ff.
ad velley. l. sed s̄ lego in fi. Nam regula naturalis est. Quāto lon
gius res habet̄ esse tanto tardius ad pfectōez deuenit. ⁊ econtra
quāto breuius hz esse tāto maturius ad pfectōez deuenit. p̄z s̄ in
plātis ⁊ hūis. S̄z vir longi⁹ hz esse q̄ mulier q̄ tardius ad pfectōz
deuenit q̄ mulier. Et ideo mulier citius subdola ⁊ sagacior. efficit̄.

¶ Et si idem est qd̄ quis de simo. c. et si quēstiones de offi. iudi. or.
c. et si ab aplice in cle. de iureiur. et si xps.

¶ Et hęc diunctiua licet ap̄ne copulet. ff. de obic. insti. l. si heredi.
tū aliqñ sumit̄ p̄ vel. ff. de v. sig. Sēpe cū similibz Aliqñ reperit̄ q̄
litates pcedentes. ff. de fūdo instruet. instru. lega. l. seyo. s̄. gavo.
Aliqñ p. i. vt. c. ij. de spō. Etā nōt. in. c. ij. de refer. vbi de s̄. Vñ s̄
dictō ⁊ diūgit̄ pncipalit̄ fil. et successiue. put̄ inferē ex significato
tūc s̄ dictate Et s̄m q̄ volūtates dēponētis quis medio significat̄
declarat̄ Nā qñqz ē diunctiua rez pncipalit̄ quaz tñ vna est al
teri successoria vt dicēdo lego fundū ⁊ eius instrumētū pncipalit̄.

etiam significat instrumentū legatū licet sit accessorium ad fundum et extincto fundo legato nō extinguit legatū instrumenti secus est in ppositōe cum que coniungit accessorie fa. l. cui fundus. ff. de fū. insti. ad. et instru. lega. possit etiā tñ faciliter trahi ad coniungendū accessorie p voluntate disponētis q̄ exprimet et. p. cū. Significat etiā ibi successiue filium meū et nepotem heredes instituo. nam intelligitur q̄ filius admittat̄ et eo deficiente nepos. l. gallus. §. si. ff. de li. et postu. Ratō q̄a nepos nō simul admittit̄ cum filio et hoc ex ordinata caritate seu naturali affectōne argumentū. l. generaliter. C. de insti. et substi. sub obigone fa. et. l. lucius. ff. de insti. vbi disunctiua resoluitur in coniunctiua ppter voluntatem que cōcluditur ex caritate. fa. l. Cum frater. §. Cum pater dele. ij. Idem in contractibz si quis emit redditura vel fundum p se liberis et nepotibz. ibi et coniungit successiue scz q̄ pmo pater solus admittat̄. post liberi. deinde his deficientibz nepotes.

¶ **E**tates sunt sex quibz generatio et status hominis finit. xxxv. q. iiii. c. i. et id. an. in pn. li. vi. Alij ponūt. vij. etates hominis. Similiter. vij. mundi. vnde. Infans inde puer adolecēs post iuuenis vir Dicit̄ inde senex postea decrepitus fis. Annos pma tenet. vij. et altera bis tot. Tercia quater. vij. §. quadraginta quaterna Annos exultat ad quinquaginta iuuentus. Sed si porrigit̄ ad. lxx. senescit. et tunc decrepitus in certo tpe durans. Item nota versus de etatibz mundi. Primus adam instulqz noe magnus pater abraham Et post hoc moises dauid natulqz redemptor. Septima fine caret locat in requiem q̄ beatos.

¶ **E**t cetera quibz scribit̄ extense p duabus dictōnibz et sic disponit sedum q̄ relatiuum sequitur. si saltem aliquid sequitur vt dicendo et cetera que sunt scribenda alias respicit omnia que pmissa sunt. Quādoqz scribitur abbreviate vt tē. sic omnes comprehendit clausulas consuetas apponi in tali contractu. De hoc tractatur in. l. gallus in pmet. ff. de li. et postu. et nō. in. c. quomā contra falsam de pba. vide. §. de. c.

Eu

¶ **E**ulogio. i. statim vel continuo. vt in. c. unico de sta. mo. li. vj. ¶ **E**ulogiū idem est qd̄ testamentū. vt in. c. nos quidem de testa. et in. l. iubemus. C. de testa. et. l. quidem eulogio. C. si iure deli. Ita exponit ber. de testamentis. Apud nos aut̄ aliter accipit̄ vt. ff. de re mili. l. desertorem circa pn. et dicit̄ ab eu qd̄ est bonum et logos sermo q̄i et cetera. Vel sedum hostiē. ab eu quod est flebile et logos sermo quia vt in plurimū fit in extremis et est nota doloris.

Etia eulogia dicuntur encenia que olim portabantur metropolitanis
ad osilium puinciale. ut. xvij. d. c. de eu. ogijs. vbi fm glo. eulogia
dicuntur munera q̄ deferunt subditis suis olatis.

¶ Euidens est quod semp palam est. Et uidenter apparet. q. i. q. i. ut
euidenter de accu.

¶ Euidencia. ff. de contra. emp. l. ea que. Et qd est in euidenti nul-
la pt tergiversatōe zelari de coha. de. et mu. c. vl. de offi. ord. si ca
nomisi. §. ceterz. li. v. r.

¶ Eunuchi fm azo. in su. C. eo. ti. dicuntur spationes tm̄ et nō castra
ti. homines q̄ it bar. b. extra solum romani imperij pnt eunuchi
fieri. aut penā capitis subeant.

¶ Euincere est aliquid ab aliquo extorquere vel eripe. Vel p sen-
tentiam iudicis acquirere. Res etiā euicta dicitur cū est amissa.

¶ Euictio fm azo. in sum. C. de eute. Soem quosdā ita diffinit. Eui-
ctio est rei empte. vel ex alia causa accepta p sententiā iudi-
cis abductio vel uideat alio euicente omisso nō em̄ semp est
necessarium rem abduci ut uidetur euicta ut. ff. eo. ti. l. euicta. §. i.
Et euictiohis cautō solet p̄stari a uenditore iud. emptori ad hoc ut
si aliquis ab emptore rem empta tanq̄ suam petat dices eam sibi
esse obligatā aut aliquod ius in ea habere emptor recursum et re-
gressum habeat ad uenditorem cui denunciare hoc tenet et ven-
ditor debet assistere et defendere emptorē in causa euictiohis. Et dicitur
euictio alicuius rei in causaz alterius abducte p iudicē acq̄sitā ut
de supra. cautō de euict.

Ex

¶ Exactio. i. petitiō. nā exigere est rem ab alio petere.

¶ Exautorizare est militem cingulo vel clericū ordinibz spoliare
ut in. l. qui cum vno. §. non omnes. ff. de re. mili. vel est statum ali-
cuius vel auctoritatem ei auferre. Et quādoqz habet fieri exp̄sse
q̄nqz tacite ut si p̄ncipis vel dux belli militem in exercitu delinquenti
calcaria absciderit talis dicitur tacite exautorizatus dato q̄ nil exp̄-
matur. et exp̄sse ut si dux exercitus militem fugitiuū exheredaue-
rit. Item pt habere locum in clerico q̄a exautorizare etiam item
sonat qd de ḡ dare.

¶ Excādescere est subito irasci habēdo similitudinē inter furore
et estuatis ferri cantorem.

¶ Exceptio est rei defensio p quā se defendit et tuet ab actore. Et
fm azo. in su. C. eo. ti. q̄nqz ponit largit impprie p oi defēsiōe put
reo optit etiā si nlla actori optit actō. Et tūc qdā uocat eā exce-
ptōz facti ut q̄n sine actōe q̄s calūpmiose ponit. Sz azo. uocat eaz

exceptōem intentōis et de exceptōis intentōibz q̄ sint nō ff. e. ti.
l. i. in p̄n. et l. ij. §. illud. C. de i. i. fac. et talis nō p̄t de iure experiri qz
nemo p̄t experiri sine actōe ut cū tunc nulla sit actio nulla p̄t dici
actōis excludō. sed dicit̄ q̄ intentōem actōis defensio ut q̄n
quis se in aliquo instrum̄to obligat ad aliquid sine exceptōe iu
ris vel facti. Sensus est q̄ extra hoc nullā faciet defensioē de iure
vel de facto. Differūt tamē exceptō et defensio. Nam defensio p̄pe
dicit̄ q̄ ipso iure actōem tollit ut solutō q̄ est eius q̄d debet reddi
tio et acceptilatōe omnis obligatō tollit. Insti. q̄. mo. obli. tollit
in ḡn. et §. itē p̄ acceptilatōz. Itē renūciatō dicit̄ defensio. sup̄ hoc
de i. i. c. concordat glo. in capitulo p̄mo. de li. test. libro sexto. vbi
nota ex glo. penlt. q̄ omnis acceptō pemptoria q̄ p̄mit lras et
ḡtiam opponit ante et post lit. test. C. de excep. l. vi. Et nō host.
et inno. in c. institutus de rescrip. Item large dicit̄ etiā exceptio. Te
replicatō q̄ dicit̄ actori omnis em̄ replicatō est exceptō ut ff. e. ti.
l. ij. §. replicatōis. Et sicut se habet exceptio ad actōem sic repli
catō ad exceptōem fm̄ goff. de p̄ba. in sum. Si iete vō et p̄pe ex
ceptio ponit̄ p̄ illa defensioē q̄ op̄t̄it̄ reo extra actōem op̄t̄en
tem in eū et sic dicit̄ ad actōis exclusio. et h̄ est exceptō iuris ut si petis
a me debitū et ego excipio q̄ remisisti mihi. vel q̄ fecisti mecū pa
ctum de nō petēdo vel q̄ nō venit dies p̄fixus ut sumit̄ vtraqz ex
ceptō. ff. e. ti. l. ij. p̄mo respō. et §. replicatōis et q̄ exceptō sit actō
is exclusio habet̄ de elec. dicit̄ sup̄ v. irritari in glo. Exceptō di
uidit̄ in plura genera q̄a ante n̄t̄ illes. et dilatorie. Alie p̄p̄tue
et pemptoria ut ff. e. ti. l. ij. §. exceptōes. Alie sunt odiose ut mace
do inane Alie favorabiles ut velleyane. h̄ diuisio colligit̄ ex. l. q̄
exceptōz. ff. de obi. inde. Itē alie sūt in rem alie in p̄sonā ut ff. e.
ti. l. ij. §. exceptōes p̄al. Item fm̄ host. et spe. alie sūt anormale alie
mixte et multas alias diuisiones dicit̄ hoc. p̄ sequunt̄ vide eas.
¶ Exceptio dilatoria est q̄ causam differt ut insti. e. §. appellatur
Et istaz est multiplex diuisio de q̄ aliquantulū nōt. in. l. exceptōem
C. de p̄ba. Est em̄ q̄dam dilatoria solutōis q̄ sapit̄ istā naturaz q̄
respicit̄ actōem nimis tempestiue intentatā et debet opponi ante
lit. test. h̄ p̄batō eius fit post lit. test. c. inter mona. de re iudi. q̄
dam est dilatoria iudicij q̄ opponit̄ p̄pe ad impediendū iudiciū an
lit. test. et p̄bat̄ tanq̄ p̄ iudicialis et expediēda venit an lit. test.
Et iōs dicendū est de replicatōe eius. Quēdā est declinatoria fo
ri ut ibidem nōt. Itē colligit̄ h̄ diuisio ex. l. ij. in fi. ff. eo. ti. et vide
de h̄ spe. e. ti. Et nota q̄ declinatorie iudicij sūt in iudicō p̄ponende.
Et sunt iste q̄ extra iurisdictōem iudicis opponunt̄. Ratō ne si eis

Scient obmissis ad alia procedat videat q̄s in iudicem consentire. C. de excep. l. vl. nō. goff. de dila. §. sunt. et alie in fi. Sunt etiā iste p̄bante in iudicio vt p̄us sciat de iurisdicōe et iudicis ante q̄ procedat ad vltiora. habent tamē etiā locū post sententiā si ex ignorātia obmittant de sen. et re iudi. ad p̄bandū. C. si a nō op̄tentī iudi. l. vl. Etiā dilatorie p̄ponente et p̄bante sunt an li. ot est. c. inter mona. p̄bet. c. pastoralis de excep. C. de p̄ba. l. vl. Dilatorie solutiōnis sunt p̄ponente similiter in incio cause. an. li. ot est. et p̄bate post q̄ actor suam intentiōem fundauerit s̄ p̄emptorias p̄babit reus postq̄ actor suā intentiōem p̄bauerit de hoc vide goff. de p̄oba. §. restat.

¶ Exceptio p̄emptoria s̄m spe. vocat̄ sic q̄ actiōem vel intentiōem agētis perimit s̄m io. an. c. 1. de li. ot est. li. vj. seu ius ledit vt in fi. de p̄ba. et tēp. ac. §. p̄petue et pactū de nō petēdo in p̄petuum et iurandū de nō agendo vel accusando. videlicet. etēda a te censū et tu excepisti q̄ pepigi tecū de nō petendo in p̄petuū vel iurāui nō agere vel accusare q̄ ipso iure tollunt naturalē obligatiōem vt. ff. de iure iur. l. si circa p̄nci. q̄ dicit. intelligit esse v̄z. de volūtarīa et uentōnali. secus autē de necessariā. C. in li. ot est. ipso iure nō tollūt s̄ ope exceptiōis elidunt. Et s̄m azo. semp̄ obstāt hęc agētī etiā si cessauerit agere p̄ mille annos.

¶ Exceptiō p̄petua est que p̄petuū habet effectū vt cū petis a me debitū excipio q̄d tu remisisti mihi. is exceptiō p̄petua dicit̄ p̄t et p̄petuo op̄tit q̄ncūq̄ actus agat̄ q̄ exceptiō nō op̄tit nisi q̄s agat. ff. de excep. l. exceptiō.

¶ Exceptiō t̄p̄alis est que ad t̄ps̄ utilis est vt cū petis debitū excipio q̄ fecisti pactū mecum de nō petendo is exceptiō vsq̄ ad annū utilis est. postea cōd̄ non de qua de rescrip. capit̄. plerunq̄ et de offi. ordi. c. pastoralis. in fi. et. ff. e. ti. l. exceptiōe. §. t̄p̄ales. Et is etiā am dilatoria dicit̄ q̄a d̄t et plonq̄at causam nō autē aufert aliud ex. suemo te corā iudice nō tuo et tu excipis te nō esse de foro ei⁹ vide glo. in v̄bo excipari. c. si aūt de rescrip.

¶ Exceptiō anomala est q̄ non sequit̄ normā aliaz q̄a p̄t opponi ante litē. ot est. et post et. li. ot est. vt exceptiō excōmunicatiōis et alie sc̄z de quibz dubitat̄ an sint p̄petue an t̄p̄ales vt exceptiō matrimonij et exceptiō nō numerate pecunie et nō numerate dotis vt no. in fi. de excep. §. appellanē. Et p̄les alie s̄m hosti. v̄pe. e. ti. vt exceptiō q̄ op̄tit fideiussoribz ex ep̄la diui aduian. tra. cre ditors vt no. in fi. de fideiuf. §. si plures.

¶ Exceptiō rei iudicate nō p̄t opponi q̄n fit s̄p̄ eadem re et q̄n est

et eadem causa de apē psona.

¶ Exceptō ubi est q̄duplex ut no. accu. in glo. l. q̄ se debē. ff. de
iudic. ob cau. da. cau. nō se.

¶ Exemptio est ubi aliq̄ eventualis ecclesia canonicorū secu-
lariū vel regulariū monachorū vel monialiū immediate subest pa-
pe. Nam exemptionū alia v̄lis alia particularis v̄niversalis est q̄ cum
v̄niversalitate iuris spectat ad papā ita q̄ metropolitano aut dioce-
sano nihil iuris manet in eadez. Particularis est q̄ p̄ pte in certis
cātibz ab eorū iurisdictione eximit et alias p̄tinz ad eorū v̄. g. si for-
te aliqua ecclia quantū ad hoc est exempta ut nullus archiep̄us
vel ep̄us possit in ea diuina suspēdere sicut in sua diocefi et alias ei
exhibeat reuerentiā et honore. Itē exemptōis monasteriorū due
sunt spēs quedā nō recognoscūt superiorē nisi papā. Alie sunt or-
dinū exemptorū ut monasteria cisterciensiu rē. q̄ nō corrigit ordi-
narius loci. s̄ abbas vel p̄or eorū glo. est in cle. attēderes de sta-
mo. Itē exemptio in alia p̄sonalis alia localis. Personalis est ubi
archiep̄us vel ep̄us eximit ut a nullo nec etiā a legato sedis apli-
ce. nec etiā a iudice delegato excommunicari vel hēdici valeat aut
suspēdi. S̄ localis ē q̄ loco s̄ est ecclie dat.

¶ Exemplaris est illa substitutō q̄ fit filio furioso seu mēte capto
in euetū mortis in furore seu nō sane mēte. Et est exemplaris q̄ ad-
mittit fieri p̄dictis. sicut pupillaris pupillis fit q̄ p̄pter etatē si-
bi p̄ testamentū p̄uidere nequirit. sic etiā p̄dicti p̄pter furore de-
mencia seu defectū mentis ut in tit. de pupill. substi. s̄. in p̄n. In
multis t̄n differt a pupillari ut. j. dicit de substitutōibz. Significat
autē hęc substitutō diuimode ut significatū est eius v̄bis vel alias
v̄ntecūq̄ sumptū significare p̄bat. Significat etiā p̄mo vel eius
v̄ba significant seipam se; q̄ filio cui facta est substitutō mortuo
in furore vel demēcia substitutus admittat ut. s̄. j. isti. de pupill.
substi. Significat alterius tacitā vulgare ar. l. iam hoc itre. ff. de
pupillis iuncto. s̄. j. m. i. e. ti. pal. R. atō sicut in p̄mo significato o-
siderat p̄prietas verborū eius sic in s̄do significato o-
siderat identit̄
tas p̄sonarū et q̄d p̄ substitutōem testator filio p̄uidet. Sic nisi ali-
ud appareat significat etiā hęc substitutō pupillare; v̄. g. facta
est furioso impuberi. si in furore descesserit sensus est q̄ si decebat
in etate pupillari tūc significet exemplarē q̄ facta impuberi li-
cet furioso et valet ut pupillaris t̄n q̄a verba s̄ significat. Et
q̄a defectus naturalis pot̄ extendit̄ seu attēdit̄ q̄ accidentalis.
l. in. s̄. j. ff. de tute. Et s̄ q̄n illa occurrit q̄ requirit̄ in pupillari q̄a
filius est in potestate patris et sic de alijs. Si autem non occurrit

tunc infra tempus pubertatis v3 vt exemplarias postea nō ppter li-
mitatōez illam sūm etate pupillari decesserit. Si aut factū est sine
tempus limitatōe tunc valet simplicitr seu p omni tpe vt exempla-
ris significant vterius h vba filio furioso substituo subaudi-
fi filius furiosus in furore decesserit. Et requirit q sit furor: tpe
mortis vt. §. j. insti. de pup. sub. pal. et. l. ex facto. §. j. ff. e. ti. licz ali-
aa p ista vba. ticio furioso lego talē a qualitatē sufficit adesse tpe
dispositōis vt in. l. meli. in pn. ff. de ali. r. ci. legatis. Quia oppo-
nit causa demōstratōis ratō vtriusqz qā significatū hūmptū ex
affectōe qua significat ei puideri cui puidet cū eo modo quo p̄t
modo in p̄mo casa melius puidet ei recipiendo ea vba in illo sen-
su. Sed scdo casu melius puidet furioso recipiendo vba d. mōstra-
tia tūm qd̄ est p̄xim eoz significatū significat vterius q existen-
te vditōe substitutōis substitutus admittat volens vel inuitus sūm
qualitatē p̄sone substitutē. Si em̄ est substitutus filius furiosus q
erat in eius p̄sente tpe mortis est necessarius vel voluntarius
vt in §. j. insti. de here. qua. r. disse.

¶ Excomunicatō est extra cōmunionē ecclesie separatō vel cōsura ec-
clesiastica excludens a cōmunionē fidelium. xi. q. iij. c. nihil r. §. vuidē-
ter vel est eterne mortis damnatō. xi. q. iij. nemo ep̄oz r. c. nullū
et ḡ festinare debemus vt mortuus a xpo separatus p̄ excomunica-
tōez reintegrēt r̄ recōciliet xpo p̄ absolutōem. Maioribus em̄ ma-
lis debet sincere caritas subuenire. l. di. vt ostituerēt r̄ glo. in. c. p̄
senti. e. ti. li. vj. Vel sic generaliter est a qualibet licita cōmunionē
vel legitima actū separatō vel a sacramētis exclusio. Spēs excom-
municatōis infinite possunt esse qā tot quot sunt species cōmuni-
onis. due tū spēs eius p̄cipue scdm cano. cōmuniē v̄sitant scz maior
et minor. de vtrazqz illaz habet. iij. q. iij. Engelbrudā. Nam vna
excomunicatō quē maior est dicit̄ anathema r̄ excludit ab ingres-
su ecclesie r̄ a cōmunionē fidelium et a sacramētis is vocat̄ maior et
ferēt cū solennitate. de qua etiā dat̄ p̄cedens descriptō cū dicebat̄
est a qualibet licita cōmunionē hominū vel legitimo actū r̄ sacra-
mentoz separatō. vñ r̄ adā excomunicatus fuit ab esu ligni in. §.
euidenter pal. xi. q. iij. et de sen. excō. si quē in glo. iij. Alia d̄ minor
Et illa tūm separat a sacramētis. Et h̄c est duplex vna p̄ p̄cipiū
a iure vel p̄ sententiā ab hoīe. alia separat a cōmunionē fidelium non
sacramentoz. v. q. iij. p̄nci sūm gōff. de cle. excō. ministrāte. §. ita sci-
endū. Est em̄ qdā excomunicatō turis a q̄ absolut̄ ep̄us tūm absō-
lutō fit sūmo pontifici ob reseruatā de sen. ex. nup̄ alia hominis vt
ep̄i vel sui vicarij vel delegati d̄ offi. or̄ cū ab eccliaz de ma. r̄ obe.

et dicitur li. di. in glo. Et nota qd excommunicatio est medicinalis non
mortalis disciplina non eradicanda dum is in quem lata fuerit non contem-
nit eam. c. p. li. vi. Etiam excommunicatio dicitur mucro episcopi. xvj. q. ij.
c. visis in fi. vbi dicitur felici mucrone episcopi sacerdotum piaculo reseccen-
tur. et. xxiii. q. iij. c. orripiant. Item dicitur anathema improprie ab ana-
thema sursum et theca figura olim in frontibus sanctorum impressa et sic quod
si anathema dicitur. Et haec maior quod duplex est. Quaedam sine solertia
te alia solentis quoniam duodecim episcopi vel presbiteri adelas in terra picunt
et pedibus calcant. Et non differt ab alia nisi in substantia quod maior
est terror et confusio de his duobus in. c. cum non ab homine de iudi. Et
excommunicatus amplius et sepius excommunicari potest de treu. et pa.
c. j. Item excommunicatio possunt precipare et communicare familia et
uxor et liberi quia sunt a canone excepti. de sen. excō. q. in dubijs. Et
precipue in loca vela quo ad correctionem non est excommunicatus. Et
ti. poro. nec peditores vel alij recipientes elemosinas. e. ti. Cum p
voluntate vel predicando seu mouedo. e. ti. Et no. casus in quo
quis est excommunicatus vel excommunicatur sine peccato mortali in-
c. lras de resti. spo. vbi mulier volens reddere debitum propter conscientiam
am sanguinitatis in quo bene facit tamen excommunicatur. Et sic exclu-
ditur ab ecclesia militante non tamen triumphante. c. in quidam in sen. excō.
quauis alias nisi pro peccato mortali sit quis excommunicandus. c. ne
mo edoz. xi. q. iij. Et nota p. xviii. constituciones de apprehensi sunt. l.
casus. l. duoz. xvi. reseruatunt nate quibus quod solo iure excommu-
nicationem incurrit ex parte et pro duas dicitur. vide glo. in. v. excō.
municatio in de. j. de sen. excō. vbi enumerantur loca istorum casuum.
Item excommunicatio maior contrahitur in xviii. casibus secundum
goff. in sum. de sen. excō. §. contrahitur. Item excommunicatus nihil
dare debet pro sua absolutioe. c. ad aures de simo. Sit tamen pro manibus
festa offensa est excommunicatus primo debet satisfacere et postea
absolui de ver. sig. ex pre. Sed prope statutum episcopi est quod quilibet ex-
communicatus antequam absoluat debet solueri. x. pro quolibet mense
vix valeat statutum. Respondet quod non in. c. ad nostram. et. c. nemo de
simo. licet in contrarium determinat hosti. et. is. an. in. c. ad aures
prealle.

¶ Excōsul est qui desinit esse simul simile notat de questore et exqsto
in. i. in. p. l. §. cum q. §.

¶ Excusatio est alicuius iuste cause allegatio in defensionem vel sup-
portationem alicuius ne cogatur apparere in iudicio. de q. in. l. ij. ff. si quis
cautionibus et in ti. de va. et excu. munez.

¶ Excusatio tutorum fit ex varijs causis. Et quaedam in iudicio equitati.

Quedā em̄ excusantur ad tps scz q̄ causa reipublice abesse ceperit
et reuerfi ad nouā tutelā infra annū nō vocantur. sed veterē non
cogent statū recipere. vt insti. de excu. tu. vel cura. §. q̄. l. e. 7. C. e. ti.
l. 1. et ff. e. ti. l. 1. §. item q̄ reipublice. Est et alia excusatio a tutela q̄
dicitur excusatio veteranoꝝ qui excusant a tutela si sint a militia di
missi honesta causa interueniente et iusta puta ppter infirmitatem
vel aliā cām. Sꝫ illa q̄ alio mō fit nō vocat honesta sꝫ ca. l. i. a. ut.
ff. de his qui. no. in f. l. 1. §. cognomine. Et perpetuo q̄ soluent a
militia. p. x. annos. Sed ad tps qui infra. xx. annos et hoc dicitur
mode tenet q̄ si infra. v. nullā sibi vendicat immunitatē. Si pto
post. v. annos solutus fuerit habet immunitatē vnus anni. Post
veto annos habet immunitatē biennij. post. xij. triennij. post. xvij.
q̄. triennij post. xx. annos habet excusationē perpetuā. Est et alia tute
le excusatio eoz qui numero liberorū se excusant vt. rone liberorū
trium. C. e. ti. l. 1. §. i. o. cor. in y. talia. iij. in puincia. v. excusatio eoz q̄
morbo excusant vt ceci et surdi. muti. furiosi. et p. etua valetudine
detenti. C. e. ti. l. vnica.

¶ Excusatio eoz q̄ etate excusant vt maior. x. annis. l. vnica pal.
Et insti. de excu. tu. vel cu. §. item maior.

¶ Excusatio eoz q̄ numero tutelaz excusant scz q̄ hnt tria oner
ra tutele. i. tres honores tutele sꝫ m. azo. q̄ oia habet. C. sub his ti.
in rubro et in nigro vide de l. azo. ibid. in fū.

¶ Excusator sꝫ m. azo. e. spe. e. l. i. §. i. ad pponōdū causas ab
sentie alicuius q̄ nō p. tor. at simul ratōe sui vel cause pcuratorem
ostituere vt in causis criminalibz in quibz licet pcurator nō inter
ueniat vt in. l. 1. ff. de pub. iudi. §. rei. excusat tamē allegatis causis
absentie bñ admittit vt in. l. absens. ff. de p. cu. vel vocat. erat vt
p. socialit. p. pareret.

¶ Executor sꝫ m. spe. e. ti. est officialis p. u. l. itis executō vel ipis
cause pparatō iubente iudice suo expedire. Vel sꝫ m. azo. p. p. e. est
ille qui discussam causam in sententiā executōm mandat vocatur
etiam in iure apparitor. Requirit supra apparitores. alias etiā vo
catur in iure diuersimode de istis modis est glo. notabilis. C. de ex
ecu. rei iudi. l. si vt pponas. Quam psequit spe. in ti. de citatōe. §.
sequitur p. p. nci. Item appellatōe executoris intelligit delega
tus. c. scilicatus de rescrip. et. c. si quis o. tra. de fo. o. p. vnde ex
to. es sunt illi p quos iudex sententiā suam exequitur et rem iu
dicatam mancipat effectui et mandat executōz. Et duplex est ex
ecutor. scilicet merus et mixtus. Executor merus dicitur cui quan
doq; per nuncium non est demandata aliqua cognitio sed tantum

cause executō. Et talis nō debet audire exceptōes vt. C. d. e. re iu-
di. l. si vt pponis p. a. r. c. de cetero de re iudi. r. ff. de iudi. l. si p. toz
Et de talis dicitur pastoralis. §. q. vero de offi. dele. vbi. to. glo. d.
executōe duplici s. m. hosti. tū teneat admittere exceptōz excōmu-
nicatōnis alias appellari p. t. de hoc vide archi. de excep. p. a. li. vj.
Vel sic executor merus est q. nō p. t. de fraude interposita agnosce-
re ab illo nō appellat nisi modū executōis excedat. ff. quoz app.
non reci. l. ab executeore r. de re iudi. q. ad s. fultatōem in fi. et. ij. q.
vj. sub. i. to. §. s. i. sunt quoz r. §. ab executeore et. q. si v. r. §. se. Sed
a mixto executeore bene appellat si nō admittat legitimā exceptō
nem vel alias ptes s. uauerint de app. dilecto et. c. vt dicitur. Sed
executeor mixtus est q. habet agnitōez cause. m. o. r. a. vt in. c. nouit
de ap. et. de re iudi. c. de cetero p. a. l. de offi. dele. pastoralis in glo.
vt cū papa mandat alicui restitui rem suā vel alicui dare benefi-
cium r. c. Et talis debet recipere legitimas exceptōes qntucunqz
scribat sibi absolute a papa vt d. offi. dele. ex pte de resc. c. si q. n. et
c. cū adeo. xv. q. iij. et si nō.

¶ Exemptus dicitur qui in suo iudice siue iurisdictione ordinarij subdu-
ctus est r. c.

¶ Execrare est abominari vel detestari. et a ppe attribuit delictis
dicēdo s. delictū est execrabile.

¶ Exempla nō sunt semp imitanda. sed exemplū pape est nobis se-
quendū. xv. q. iij. licet. d. i. c. sane vbi glo. et glo. p. c. de quibz
di. xx. q. p. exēpla s. iudicadu cū dicitur. Vel intelligit de exē-
plis publice vel auctōre p. sone vt pncipis vel aploz r. de exem-
plis pluriū et nō paucoz vide ibidem.

¶ Executor dicitur is ad quē q. t. d. i. a. n. u. s. q. s. t. u. s. r. v. t. i. l. i. t. a. s. n. a. u. i. s. p. t. i. n. z.
Magister vō nauis dicitur cui tota nauis r. anchora commissa est. R. e. s.
a d. o. e. x. e. r. c. i. t. o. r. i. a. v. b. i. d. e. i. s.

¶ Exheredatō est alicuius a sua substātia vel hereditate excluditio
et alterius seu alieni institutō s. eluti cū p. n. t. e. s. e. x. h. e. r. e. d. a. t. f. i. l. i. o. s. e. t.
scribūt alienos heredes in testamēto ita accipiē m. l. i. de exhe. lib.
p. r. o. Et sic exheredare est filiū constituere alienū a suba vel heredi-
tate patna r. debent fieri causa inserta r. p. b. a. r. a. Et ppter q. s. et
quot causas pat. filiū dicitur a filius p. r. e. m. possit exheredare nō.
glo. in. c. q. n. t. a. u. a. l. i. s. d. e. i. u. r. e. i. u. r.

¶ Exoro. i. p. e. t. o. sic ponit exoratur. i. p. e. t. a. t. u. r. l. vt verborz que est
fi. c. qui admit. ad lo. pos. i. b. i. glo. penultima vel est idem q. aperi-
atur via petenti.

¶ Exeltuare ē feruē bulire vel calefacē vt ē glo. in. c. d. u. de se.

¶ Exhibere est rem publicū deducere seu ostendere ut copiam habeat aduersarius rem suā tangenti et eaz sic visam si sibi sua videat eā vōdicādi de h. ff. ad exhibendū. l. ij. Et de libero pōie exhi. l. iij. §. 7. ait p̄tor. Re. s. actō ad exhibendū.

¶ Exiliū triplex nōt. archi. xlv. di. cū beatus in fi.

¶ Expense sunt sup̄ius volūtarij et nō necessarij. et bicif expense q̄i extra pensas et debita facta. Sed impense sunt vtilis et necessaria a verbo impendere videt. vnū tñ multociēs p̄ alio pōit. vt. l. iulia in fi. ff. de m̄p̄q̄ibz vbi expense p̄ necessarijs et vtilibz dūtaxat ponunt. put sibi nō. Etiam impense p̄ volūtarijs pōit nō solū vtilibz et necessarijs. ff. de ver. sig. §. impense. Quāuis differētia p̄dicta strariū dicit. Et expense d̄nt a dampnis vñ iuramentū factū sup̄ vnū nō extendit ad alter. nā expense fiūt causa litis. damnata. et discordia pueniūt ut destructō domus et fia de in iurijs e. in nostra in tex. et glo.

¶ Expilatores s̄m̄ azo. in fi. C. 7. ff. de crimine expi. h̄ere. l. iij. sunt q̄ ex rebz vacātis hereditatis aliq̄d furipiūt et expilat de pe. di. 1. aut facta Re. s. actō expi. h̄ere.

¶ Experiri quōq̄ pōit p̄ respōdere seu defēdere vt de iudi. c. 1. de p̄cur. c. Qui ḡn̄aliter. l. i. vj. Quōq̄ p̄ agere vt de causa pos. et p̄pe. c. pastoralis.

¶ Explicatō est allegatō que supplicatōem infirmat vñ replicatō est allegatō d̄tra exceptōem et adiuvat actōre. Et supplicatō est allegatō que replicatōem infirmat et reum adiuuat. S3 explicatō est allegatō infirmans supplicatōnem et sic p̄ actōre contra reum.

¶ Exponere. i. extra se ponere. Exponi aut̄ dicunt̄ infantes serui liberti et languidi si sine cura dimittunt̄ vel eis alimenta negant̄ a parentibz a d̄is vel a patronis vt in. c. vnico de infan. et lang. Exponi em̄ aliqui solent̄ relegato pietatis officio infantes vel languidos an̄ ecclesias ponē v̄ eos alij miseratōe moti colligāt. l. xxvij. di. si expositus.

¶ Exp̄sum q̄stio duplicif sumat̄ no. ff. §. vul. et pup. l. 1. in pte et §. p̄ben. si ep̄us in glo. certas li. vj.

¶ Exp̄ssa pupillaris substitutō. Re. s. substitutō.

¶ Exorciste grece latine dicunt̄ adurantes. xxi. di. clerics.

¶ Estimare est alicuius rei certū p̄ciū dare et est idēz q̄ taxare vel certū p̄ciū diffinire et determinare.

¶ Extraordinariū rehednū est qd̄ ob aliquā causam ex̄ vel ultra cursum solidū alicui dat̄ vt restitutō minori lesō vel absentī causa

iusta nōcia vel pbabili ad q̄ remedia nunq̄ recurribū est q̄diu
remedio ordinario loc9 est a q̄d p̄ h̄re recursus.

¶ Exordina r̄iū iudiciū est cōa delegato vel q̄n nō p̄cedit in figu
ra iudicij .h̄ ex officio iudicis in modū inq̄sitōis vel denūtiōis vi
de tex. iūcta ḡlo. in. c. q̄m̄ ostra de p̄ba.

¶ Extra nōt. archi. de p̄scrip. statutum li. vi. §. iij.

¶ Exterminare est q̄i ex terminos vite vel iuris dictōis sue p̄ces
re cle. v̄nica de iureiu. d̄ h̄re. excomunicari. h̄. §. inducant. r̄. §. se
ponit̄ etiā p̄ deponere desolari in exiliū m̄tere.

¶ Extunc tempus extremum significat. ff. de condi. et demon. fi
is. §. si ita.

¶ Ex no. archi. iij. q. v. Quisquis r̄ pleni9 io. c. in. c. v̄stra de co.
cle. et mu. r̄ io. no. de h̄re. exculatus li. vi. Etia9 archi. de p̄ben.
in illis. e. li. et p̄. iulian. c. in lris de resti. spo. etiā no. C. de leg. l.
nō dubiu. et q̄n̄ in op̄ositōe stat. augmētatiue p̄ valde vt exe q̄
re. i. valde equar. vt. l. j. ff. de le. j. vbi dicit̄ p̄ omnia exe q̄ta sunt
legata fidēcomis.

¶ Explosa. i. excluda. c. inq̄siōm̄ de sen. excō.

¶ Extorres. i. immunes vel insontes de sen. ex. c. attingit r̄ bi. xix.
nulli p̄bas est. vbi dicit̄ sed extorris a sancto fiat ministerio r̄ e.
bis. c. ita d̄ns. §. in omnē terrā vbi dicit̄ vt extorres. i. alienū se mini
sterij intelligeret esse diuini et habet. C. de custo. reoz. in. l. de his
que est lex fi. et de p̄. di. ii. Itē p̄ inde vbi dicit̄ notari facultatib9
p̄p̄is et patrie sue extorres fieri. et q̄. aspiratōem.

¶ Exquestor est qui publice pecunie agr̄gande. seruāde r̄ que
rende officiū habebat hanc administratōem de posuit. vel dicit̄ il
le qui questoris deponit administratōem vt no. in l. in p̄lexio.
§. cunq9 hoc in glosa. vide supra ex consul. et q̄. questores. et tan
tum de E.

Fab
Abber lignarius dicitur nō solū
qui ligna colat h̄ generalit̄ omis q̄ edificat. ff.
de v. sig. l. fere. §. fabros.

¶ Fabricenses dicebant̄ scdm. l. C. e. ti. li. xi. Qui
erant deputati armis faciendis reparandis et
vendendis. Sed io. an. de sen. excō. Si iudex li. vi.
dicit̄ q̄ fabricensis dicit̄ qui publica arma facit et in publicis fa
briis r̄ nō alibi r̄ dat p̄miceriōi vt reponat in publicis arma mē
tis q̄z brachia stigmatē figurabant. Re. j. stigma.